

Vastaukset arviointikertomukseen 2023

Kunnanhallitus 14.10.2024

TALOUEDELLISET TAVOITTEET JA INVESTOINNIT

Kunnan taloudessa ja toiminnassa on noudatettava talousarviota.

Kuntalain 110 §:ssä sanotaan: *Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.* Ranuan kunnassa noudatetaan kuntalakia.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että talousarvio on sitova menojen ja tulojen erotuksen eli neton osalta.

Talousarvion sitovuudesta säädetään kuntalaissa.

TALOUEDELLISET TAVOITTEET JA INVESTOINNIT

Tarkastuslautakunta kysyy: miten kunnan vuosikate saadaan positiiviseksi? Onko talouden suunnittelussa huomioitu, että poistot nousevat päiväkotij- ja yläkoulu/lukioinvestointien myötä?

Vuosikate saadaan positiiviseksi tuloja kasvattamalla ja/tai menoja vähentämällä. Valtuusto päätti kunnanhallituksen esityksestä talouden sopeuttamisesta miljoonalla eurolla pysyvien vaikutusten aikaansaamisesta jo vuodesta 2025 alkaen. Kunnanjohtaja tulee esittämään prosenttiyksikön veronkorotusta. Menoja karsitaan tehostamalla toimintaa ja esittämällä toiminnallisia muutoksia sekä tarkastelemalla tämän pohjalta myös henkilöstötarvetta. Lisäksi sopeutusta tehdään investointien ajoitusta ja tarkoituksenmukaisuutta tarkasti harkitsemalla.

Talouden suunnittelussa ja laskelmissa on huomioitu poistojen kasvu.

Kuntatalouden painelaskelmien teossa on käytetty myös ulkopuolista talouden erityisasiantuntijaa (FCG).

HENKILÖSTÖ

Tarkastuslautakunta kysyy, miten kunta varmistaa työntekijöiden saatavuuden ja varautuu eläköitymisiin tiukassa taloustilanteessa? Miten kunta pystyy jatkossa takaamaan työntekijöiden riittävyyden?

Kunnassa huolehditaan hyvästä työympäristöstä, työhyvinvoinnista ja työilmapiiristä sekä turvataan koulutus- ja kehitysmahdollisuudet. Laajasta työterveyshuollon palvelusta sekä työsuhde-eduista pyritään pitämään vaikeassakin taloustilanteessa kiinni. Johtajat ja esihenkilöt ovat läsnä ja saavutettavissa ylläpitäen avointa ja positiivista vuorovaikutusta sekä vahvistaen arvostuksen tunnetta. Johtamiskulttuuria yhteiskehitetään henkilöstön kanssa seuraavalla valtuustokaudella. Työntekijöitä osallistetaan päätöksentekoon sekä kannustetaan oman ja lähityöyhteisön työn ja toimintatapojen kehittämiseen. Esihenkilöt käyvät henkilöstön kanssa jatkuvaa vuoropuhelua työhönsä liittyvistä suunnitelmista. Eläköityvien tai eläkkeelle jäämistä suunnittelevien henkilöiden kanssa tulee sopia ja suunnitella miten hiljaista tietoa jaetaan ja osaamista siirretään. Kunnassa tulee myös paremmin dokumentoida työprosesseja ja muita töihin liittyviä asioita.

Rekrytointiprosesseja tehostetaan käyttämällä monikanavaista rekrytointia sekä viestintä- ja mainostoimiston palveluja. Kokeneet rekrytoijat varmistavat sujuvat rekrytointiprosessit. Kunnan työnantajabrändiä on vahvistettu brändityöllä ja muista erottuvalla rekrytointiprosessilla. Yksityisten rekrytointifirmojen palvelua on kartoitettu ja arvioitu vastaako se tarpeeseen ja toisiko se lisäarvoa rekrytoinnin ongelmakohtiin. Rekrytointeja on tehty myös oppisopimuspaikkaan ensin sopivan henkilön rekrytoinnin kautta. Meillä rekrytoinnin etuna on kaupunkien, isompien työmarkkina-alueiden läheisyys.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/ KUNNANHALLITUS

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että laskusta ei ole saadun selvityksen ja pöytäkirjojen mukaan informoitu kunnanhallitusta, valtuustoa tai tilintarkastajaa talousarviovuonna, vaikka lasku on tullut kuntaan jo keväällä 2023. Sille ei ole myöskään talousarviovuonna osoitettu määrärahaa. Talousarviovuoden jälkeenkään asiaa ei ole saatettu valtuuston käsittelyyn.

Lapin sairaanhoitopiirin lasku vuodelta 2022 saatiin kuntaan vasta keväällä 2023. Kunnan hallinto-osasto sekä Monetran ostoreskontra ja kirjanpito selvittivät asiaa kevään ja kesän 2023 aikana. Saadun selvityksen mukaan laskun ei pitänyt vaikuttaa vuoden 2023 tulokseen ja siksi siitä ei ole informoitu. Vuoden 2023 tilinpäätöstä valmisteltaessa asia nousi uudelleen esiin ja sitä lisäselvitettiin. Kunnanhallitusta informoitiin heti asiasta.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/ KUNNANHALLITUS

Ranuan kunnan elinkeino-ohjelmassa 2023–2030 kerrotaan, että ”Elinkeino-ohjelman toimeenpanon etenemisestä ja tuloksista viestitään avoimesti. Välitavoitteiden kautta pystytään seuraamaan, eteneekö elinkeino-ohjelman toteutus haluttuun suuntaan.” Tarkastuslautakunta kysyy, miten tämä lupaus on toteutunut?

Ranuan kunnan elinkeino-ohjelma on laadittu vuosille 2023 – 2030. Tilinpäätöksen laatimisajankohtana elinkeino-ohjelmaa on toteutettu yksi vuosi. Merkittävää edistymistä kohti päämääriä on mainittuna tilinpäätösajankohtana vaikea osoittaa, koska useat luotettavat tilastot valmistuvat pitkällä viiveellä. Elinkeino-ohjelma on elinkeinotiimin sekä Business Ranuan työtä ja esityksiä ohjaava ohjelma. Viestinnässä on keskitytty elinkeino-ohjelmassa määriteltujen ja toteutettujen toimenpiteiden viestimiseen nostamatta erityisesti esiin, että kyseinen toimenpide toteuttaa elinkeino-ohjelmaa. Elinkeino-ohjelman ensimmäinen väliraportti on laadittu koskien raportointikautta 2023 – 6/2024 ja se tulee kunnanhallituksen käsiteltäväksi syksyllä 2024.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/ KUNNANHALLITUS

Tarkastuslautakunta kysyy, onko kuntamarkkinointiin osoitettu määräraha käytetty suunnitelmallisesti ja onko sen vaikuttavuutta arvioitu?

Ranuan kunnan markkinoinnista laaditaan vuosittain markkinointisuunnitelma. Se käsitellään kunnanhallituksen asettamassa elinkeino- ja markkinointityöryhmässä. Samassa työryhmässä käsitellään markkinoinnin tulokset. Lisäksi kehittämisspäällikkö on esitellyt markkinoinnin tuloksia ja toimenpiteitä kunnanhallitukselle ajankohtaisissa asioissa.

SISÄINEN VALVONTA, TALOUDEN SEURANTA

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että valtuustoa ei ole raportoitu ko. asioista koko vuonna. Onko kunnanhallituksen tai hyvinvointilautakunnan johtavat viranhaltijat seuranneet ja tarkastaneet osastojensa talousarvioiden toteutumista koko talousarviovuoden aikana? Kuinka sisäisessä valvonnassa onnistuttiin? Miten sisäistä valvontaa voidaan tehostaa? Saivatko luottamushenkilöt riittävästi ja oikea-aikaisesti informaatiota ja oliko se luotettavaa? Mikä on luottamushenkilön tehtävä ja vastuu kyseenalaistaa saatua informaatiota ja sen ajantasaisuutta sekä mahdollisuus reagoida oikea-aikaisesti? Olisiko tilivelvollisille syytä järjestää koulutusta?

Taloutta seurataan palveluntuottajan raporttien perusteella. Hallintokunnat ja kunta seuraavat talousarvion toteutumista säännöllisesti. Toimielimille raportoidaan 2-3 kertaa vuodessa talousarvion toteutumisesta, vuonna 2023 kunnanhallitus ja hyvinvointilautakunta saivat raportit myös kuukausista 1-11. Vuonna 2024 on käyty useita keskusteluja kirjanpitomenettelyistä ja toimintatavoista esim. jaksotuksiin, investointeihin, sisäisiin eriin ja hankkeisiin liittyen sekä saatu koulutusta investointeihin ja raportointiin liittyen. Luottamushenkilöiden tehtävästä ja vastuusta säädetään kuntalain luvussa 10. Kunnanhallitus hyväksyy vuosittain kunnan henkilöstölle koulutussuunnitelman.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/ SIVISTYSTOIMI

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että varhaiskasvatuksen budjetin reilu ylittyminen on vuosittain toistuvaa. Kunnan tulisi tarkemmin huomioida varhaiskasvatuksen tilanne tulevien vuosien suunnittelussa, jotta määrärahat riittäisivät laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tarjoamiseen, henkilöstöresurssien riittävyyteen ja siihen, että henkilöstö jaksaisi työssään. Varhaiskasvatuksen merkittävää määrärahaylitystä ei ole tuotu valtuuston käsiteltäväksi. Miksi ei?

Varhaiskasvatuksen budjetin toistuva ylittyminen johtuu erityisesti lasten ennakoimattomista, muuttuneista palvelutarpeista sekä niiden aiheuttamista lisäresurssitarpeista. Talousarviovuoden 2023 aikana perustettiin Tikantielle myös kokonaan uusi päiväkotiryhmä.

Valtuuston 19.12.2022 § 58 hyväksymässä talousarviokirjassa vuodelle 2023 sanotaan: "Osastot hakevat lisämäärärahaa valtuustolta vain tilanteessa, jossa osaston nettomääräraha on ylittymässä". Monetralta saatujen marraskuun 2023 talousraporttien mukaan koko sivistysosasto näytti pysyvän talousarvion mukaisena, ja näin ollen varhaiskasvatuksen määrärahaylitystä ei tuotu valtuuston käsiteltäväksi.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/ SIVISTYSTOIMI

Tarkastuslautakunta kysyy, miten sivistystoimi valvoo talouden toteutumista?

Sivistystoimi valvoo talouden toteutumista kuukausittain talousraporttien kautta ja neljän kuukauden välein lautakunnalle tehtävien talous- ja toimintakatsausten kautta.

Onko luontoyrittäjyysteema lisännyt lukion vetovoimaa? Miten paikalliset nuoret saadaan kiinnostumaan omasta lukiosta?

Luontoyrittäjyyteen erikoistuminen lisää todennäköisesti lukion vetovoimaa, kun kokemusta luontoyrittäjyyden opinnoista saadaan enemmän. Luontoyrittäjyyttä on toteutettu vasta yhden lukuvuoden ajan ja 40% opiskelijoista on suorittanut vähintään yhden opintojakson. Ranuan lukio houkuttelee uusia opiskelijoita aktiivisella toiminnalla ja laadukkaalla opetuksella sekä kansainvälisyyshankkeilla.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/ SIVISTYSTOIMI

Tarkastuslautakunta kysyy, jäikö kirjaston toteuttamasta Demokratiahankkeesta hyviksi koettuja käytänteitä elämään demokratian edistämistyöhön?

Kirjaston toteuttamassa demokratiahankkeessa kokeiltiin mm. Päättäjä tavattavissa -konseptia, joka on jatkossakin toteutettavissa koulujen, oppilaskuntien ja kuntapäättäjien yhteistyönä. Hyvinvointilautakunta 19.06.2024 § 62 päätti toteuttaa syksyn 2024 aikana perusopetuksen ja lukion opiskelijoille ja henkilöstölle kyselyn, jossa huomioidaan myös demokratiahankkeen kuntapäättäjien ja opiskelijoiden yhteisessä keskustelutilaisuudessa esille nostettuja asioita.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN/TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunta kysyy, onko Koivutien rivitalokiinteistön kohtaloa suunniteltu? Entä Pappilantien yläkoulun rakennusten?

Koivutien rivitalokiinteistön jatkotoimenpiteitä mietitään budjetin 2025 laadinnan yhteydessä. Rakennusten kohtaloon vaikuttavat myös suunnitteilla olevien suurhankkeiden toteutuminen. Vanhan yläkoulun rakennusten purkamista on budjetoitu suunnitelmavuosille 2026-2027.

RANUAN VUOKRA-ASUNNOT OY

Tarkastuslautakunta kysyy, onko kunnalla suunnitelmia vuokra-asumiseen tarkoitettun asuntokannan lisäämiseen ja nykyaikaistamiseen?

Kunnanvaltuusto päätti 18.12.2023 talousarvion yhteydessä, että kuntaan laaditaan asunto-ohjelma. Ohjelman laatimistyö on käynnissä ja se tuodaan valtuuston päätettäväksi vuoden 2024 aikana. Tuossa ohjelmassa otetaan kantaa myös asuntokannan lisäämistarpeeseen ja nykyaikaistamiseen.

RANUAN INFRA OY

Tarkastuslautakunta kysyy, mistä lyhyen vieraan pääoman voimakas nousu johtuu?

Lyhyen vieraan pääoman voimakas nousu johtuu siitä, että valokuituverkon rakentamiseen otettu laina erääntyy 9/2024. Nordea Pankki Suomi Oyj:n myöntämä 4,2 milj. euron laina-aika on ollut 10 vuotta ja maksusuunnitelma-aika 25 vuotta. Lainalle (ns. balloon-laina) tehdään laina-ajan päättyessä lainan uudelleen järjestely.

RANUAN SEUDUN MATKAILU

Tarkastuslautakunta kysyy miten Ranua saadaan mukaan Lapin matkailun nousukehitykseen? Kunnanhallituksen tulisi antaa valtuustolle puolivuositteittain raportti yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä. Näin ei ole toimittu. Onko omistajan ennakkokantoja selvitetty kuntakonserniin kuuluvien yhtiöiden asioissa konserniohjeen edellyttämissä asioissa?

1. Ranuan matkailu on kehittynyt koronan jälkeen koronaa edeltävälle tasolle ja osittain jopa sen yli. Kuten tarkastuslautakunta merkitsi raporttiinsa, Ranuan Seudun Matkailu Oy:n liikevaihto nousi vuonna 2023 edelliseen vuoteen verrattuna 32,5 %, eli liiketoiminnan kehityksen voi sanoa olevan hyvinkin nousujohteista. RSM Oy on mukana Visit Rovaniemen toiminnassa aktiivisesti, ja sitä kautta myös Ranua Finlandin toimijat. Esimerkiksi Ranuan kunnan RYMY-hankkeen myötä, eläinpuiston alueen kaavoitusta on tarkoitus kehittää niin, että se houkuttelisi uusia toimijoita sekä mahdollisia investoreita alueelle. Ranuan Seudun Matkailu Oy:n liiketoiminnan kehitys näyttää erittäin hyvältä, tällä hetkellä myydään talvikautta 2025-2026. Matkailukausi on myös pidentynyt, asiakkaita tulee jo normaalia talvikautta aikaisemmin, ja kausi näyttää jatkuvan pidemmälle. Ranuan Seudun Matkailu Oy:n liiketoiminta on näin ollen hyvässä kehityksessä, mukaillen Lapin matkailun kehitystä.
2. Ranuan Seudun Matkailu Oy raportoi yhtiön tilanteesta hallituksen kokouksissa lähes kuukausittain ja konsernijohto on pidetty ajan tasalla yhtiön tilanteesta.
3. Omistajan ennakkokäsitys on pyydetty aina asioiden niin vaatiessa.